

Trieszt másképpen

A bóra San Luigiban

Képzeljék el, hogy szerencséjük van. Képzeljék el a tél klasszikus, váratlan meglepetését: tavaszi kirándulásra készültek, és százhusz kilométer per órás szellőkések kellős közepén találják magukat. Nem ilyennek képzelték az idei április 11-ét, gondolják, miközben valamelyik aluljáróban vagy az üzletek árkádjai alatt vacog a foguk. Mégis szerencséjük van, átélhetnek egy napot a bórával. Ne csüggedjenek hát, menjenek be az első nagy áruházba, vegyenek egy széldzsekit (lehet a kínaiaktól is, ha a másik túl drága), és kövessenek.

A bóra talán Trieszt legismertebb attribútuma, legalábbis a médiában. Mindannyiszor, amikor érzékelhető időjárásváltozás van, és megjelennek a hírek a „hidegriadóról”, a leginkább érintett városokról szóló szemléből sosem marad el a felvétel a szellőkések ostromolta Molo Audacéről, és a tudósítás a trieszti bóráról. A felvételen mindig ugyanazok a korlátokba kapaszkodó idős nénik láthatók, ugyanazzal az esernyőjével bibelődő asszony, és ugyanaz a hullámvérés ismétlődik a viharos tengeren. Na most, a dologban nemcsak az szórakoztató, hogy ez a videófelvétel minden híradóban ugyanaz, legalább tíz, de lehet, hogy tizenöt éve, hanem az is, hogy nagyon gyakran, amikor ezt adják, Triesztben nincs semmilyen hidegriadó, sem pedig semmilyen bóraszerű szellőkés. Véletlenül jöttem rá erre, mert amikor nem voltam a városban, anyámat felhívtam: „Anya, van bóra?” „Dehogyan van! Igen, igen, láttam a híradót, de itt még egy fuvallat sincs.” Ez jó néhányszor megtörtént. Olyannyira, hogy számomra a bóra egyfajta virtuális receptorrá, az információ szavahihetőségének fokmérőjévé vált. Ezt két dolog miatt mondom. Először is, ha valamilyen kétségük támadna a kedvenc híradójukkal kapcsolatban, amikor azt mondják: „Triesztben bóra van”, telefonáljanak az anyámnak és ellenőrizték a hírt: ha hamis, feltehetően az összes hír hamis. Másodszor: a bóra meglehetősen ritka és – ahogyan most megpróbálom bebizonyítani önöknek – nem feltétlenül borzasztó jelenség.

A Battisti utca árkádjai alatt felszállunk a 26-os buszra, és felmegyünk San Luigiba, abba a negyedbe, ahol a gyerekkoromat töltöttem: ez azon városrészek egyike, ahol a legerősebb a szél (bármilyen szél). A bóra a különféle légnyomások miatti levegőáramlásból születik. Kétféle éghajlat, az északi és a mediterrán klíma találkozásából keletkezik, s ahogyan az előző fejezetben mondtam, a vá-

Mauro Covacich 1965-ben született, filozófiát tanult a trieszti egyetemen. Első regénye 1993-ban jelent meg, poétikájának egyik jellemző motívuma a személyes identitás keresése. Munkatársa a *Corriere della Sera*-nak, *Safari* címmel rádiójátékot készített a boszniai háborúról. *Trieste sottosopra* (Trieszt másképpen) című, 2006-ban megjelent kötetében tizenöt esszében mutatja be Trieszt sokszínűségét.

ros szellemének tökéletes szintézisét mutatja. Trieszt a kontinensbe hatoló meleg tenger végében található, mögötte pedig hideg szárazföld van. Légnyomás- és hőmérséklet-ingadozások befolyásolják, hogy Közép-Európa felől mennyi száraz levegő érkezik. A bóra északkelet felől jön, a Postumiai-szoros felé terelődik, ahol a város labirintusszerű utcáin erőre és sebességre kap. Amikor úgy fúj, ahogyan ma, a kikötőben erősebben rögzítik a hajókat, a városvezetés kiteszi a kordonokat a legveszélyesebb helyekre, a motorkerékpárokat mind egy kupacba kötik a járdák szélén, a tetőkről cserepek hullanak és persze kukák gurulnak mindenütt. De nem nagyon fog senki panaszkodni. Ha van valami a trieszti köztudatban, akkor az a bóra egészséges mivoltára vonatkozik. Azt gondolják, hogy jó közérzetet biztosít, és nemcsak a fizikumot erősíti, hanem a jellemet is. Hogy elűzi a betegségeket. Hogy esetleg a Karszt egyik, valamiképpen védelmező nimfája. Hogy a város erős hangja és lélegzete. Egy dolog biztos: érzik mennyire tiszta ma a levegő? Érzik, mennyire viszket az orruk? És láttak már ilyen magas és fényes eget? Olyat, ami mintha ki lenne lakkozva? Arról nem is beszélve, hogy a bórával játszani is lehet.

Az autóbusz a Biasoletto utcán halad. Szemben horog alakban nyílik az Icam (kis lakásokért felelős városi intézet) tömbháza, itt laktak az apai nagyszüleim. 1912-ben tervezték ezt az egyszerű, szerény épületet. Az intézet műszaki hivatalból alakították át, és mára a városépítész, de leginkább az osztrák építészeti iskola kulturális emlékművévé vált. A komplexum hat négyemeletes házból áll, mindegyik teteje különbözik a mellette lévőttől, de a házak követik a talaj lejtését. Minden emeleten hat kétszobás lakás van, amelyek mindkét végükön nyitottak, hogy a légáramlás megfelelő legyen a higiéniai előírásoknak megfelelően. És mindegyikben van vécé. Szegényeknek épített lakások voltak ezek, önkormányzati lakások a majdani trieszti proletariátus egyik negyedében, és már a huszadik század elején volt bennük vécé. És nem csak ezért voltak különlegesek: nagyon gondosan vakolták be őket, impozáns frízekkel, az erkélyeken vaskorlátokkal, az alapzatot és az épület sarkait kövekkel rakták ki, az udvaron tágas teraszok vannak, vörösre festett fapadokkal és egy szép füves térrel. Kívülről nézve még ma is érzékelhető, hogy egy ilyen helyen jól lehet élni. Aki tervezte (Ludovico Braidotti), talán nem óriási zsenije az építésznek, de azt világosan látta, hogy ott benn emberek fognak lakni. Emberek, akik asztal mellett ülnek, fogat mosnak, akik veszekednek, vagy szundítanak egyet. Lakók, individuumok, emberi lények, akiknek joguk van ahhoz, hogy kényelmes házban lakjanak. Az ilyen típusú épületek, éppúgy, mint a bóra, Trieszt kettős jellemzőinek, a melegnek és a hidegnek, az esztétikainak és a morálisnak, az élvezetnek és a jognak és igazságosságnak a találkozási pontjai.

Abban a harmadik emeleti ablakban várta esténként nagyanyám, hogy le szálljunk a buszról a megállóban. Ez volt számára a pihenés. Egyfajta mini fodrászsalont alakított ki a lakásában. Afféle jó déli módjára – Lisa nagymama Muro Lucanóból származott – úgy boldogult, ahogyan tudott, és nagyon büszke volt arra, hogy a városközpontból is jöttek hozzá vendégek. A városból, ahogyan ő mondta. Öt óra után abbahagyta a munkát, és elhelyezkedett az ablak előtt, majd rágyújtott. Nagyon kicsi asszony volt, nagyon melankolikus és szentimentális. Nagyapám a politikai száműzetéséből hozta haza, amikor nagyanyám még

csak épp hogy tizennyolc éves volt. Megszökött a kollégiumból, és Triesztben a sztálinista szoknyavadász férjével illegális fodrászműhelyt tartott fenn. Ki tudja, mi volt az ablaküveg mögött, mit látott, hová, merre nézett. Talán az összes olyan utat látta, amire a saját életében nem lépett rá. Talán csak a buszmegállót. Az biztos azonban, hogy a kedvenc estéi azok voltak, amikor jött a bóra. Akkor bekuckózott, kispárnával a háta mögött, maga mellé tette a hat személyre főzött kávé, és már előre élvezte az előadást. Amikor az emberek leszálltak az autóbusról, ő majd kipukkadt a nevetéstől. Volt, aki a lámpaoszlopba kapaszkodott, volt, aki négykézláb próbálkozott a haladással, voltak, akik láncot alkottak, mint az ejtőernyősök, volt, aki biztos, hogy égnek meredő lábbal végezte. Onnantól kezdve néhány éven át nagyon élveztem a *Ma komédiázunk* című tévéműsort, ugyanazokon a jeleneteken nevettem, amelyek a nagyanyámat is megnevettették. Nagyon szomorú voltam, amikor már nem ült a díványunkon.

A Biasoletto utca mára érthetetlen módon aszfaltozott udvarán töltöttem az összes délutánt, amikor nem esett, az iskoláskorom előtti korszaktól kezdve egészen addig, amíg a szabadidősuliba nem kezdtem járni. (Ez egy másik fontos triezsti intézmény, amelyet nemsokára meglátogatunk.) Ez volt az én Pál utcám. Ezekon a hajdan fűvel borított tereken játszottam, szigorúan kronologikus rendben: Barbival és Kennel, Tarzant (a T-alakú ruhaszárítóoszlopokon), végtelen számú fogócskát (terpeszfogót, árnyékfogót, halászfogót, színcápát stb.), keljfeljancsit, forró labdát, bújócskát, focit, lámpára céllovást, meg jól elnászpángoltuk egymást a barátaimmal és a lányokkal is, minden ok nélkül (amely szokás valószínűleg három- és hatéves korom között és a szabadidősuli éve alatt még erősebb volt). Mindig nagy bandába tömörültünk, mint egy rakás csirkefogó, akiket ebéd után abban a hiszemben engedtek szabadjára, hogy a cirkusz, amit otthon egyedül csaptunk, valamilyen módon beleolvad egy közös ricsajzásba.

Azt mondtam – emlékezzenek csak –, amikor nem esett, és nem amikor jött a bóra. Amikor a bóra fújt, egyszerűen csak jobban felöltözött az ember, úgy, mint ma, és nem maradt otthon. Különleges délutánok voltak, mert a száz kilométer per órás szellőkésekben gyakorlatilag nem sok mindent lehetett játszani. De mindig eljön az a pillanat, amikor a nagyobbak kihasználják végtelen felsőbbségüket, és felfedeznek valami új dolgot, vagy esetleg, ahogyan a mi esetünkben is történt, kitalálnak valami vakmerőséget, ami végzetesen felborítja a csoporton belüli hierarchiát, eltörli a meglévő rangokat és újakat állít fel. Az Icam házai mögött a Marchesetti utca indul lefelé. Nem túl meredek, viszont az ottani épületek és a Vadászok Parkja olyan szorosan szegélyezik, mintha egy természetes alagút volna, de inkább érdemes úgy elképzelni, mint egy nagyon hosszú half pipe-ot, a gördeszkások pályáját, ahová a szellőkések sűrítve hatolnak be és mindent kifújnak, amit csak találnak ott, ideértve a gyerekeket is, akiknek nyitott dzsekijét úgy fújja fel a szél, mintha denevérszárnyak volnának... Íme, a nagy truváj, megpróbálni úgy leszáguldani a denevérszárnyakon, hogy ne taknyolj túl nagyot, vagy – második opcióként – ellenállni a szélnek úgy, hogy nem tized le a lábad. Felesleges mondanom, hogy a szórakozás biztosítva van: a legkönnyebbek szinte repülhetnek, de hogy nem érintkeznek a talajjal, nos, az biztos. De ha nem érzik úgy, hogy ezt kipróbálnák – az egyetlen etológiai előnye annak, hogy nem gyerek valaki, az, hogy úgy tud visszafelé menni, hogy nem

esik el, na jó, nem sokszor esik el –, akkor még mindig érdemes kihajolni az utcára és megvárni, amíg jönnek a jó hullámmal a szörfösök, és amikor jön a szél, akkor szinte földig hajolva hallgatni, ahogy süvölt a parkban, ahogyan befúj az orrlyukakon egészen az agyunkig, és ahogyan megakadályozza akár még a lélegzetvételt is. Ne gondolják, hogy fanatikus őrült vagyok. Ez az áprilisi fagyos nap olyan szerencse, amelyben keveseknek van részük. Ne dobják el maguktól, ne védekezzenek a bóra ellen, ezt mondom, akkor is, ha itt vannak velem, és akkor is, ha azt tervezik, hogy – jól bebugyolálva a fejüket – idelátogatnak a jövőben.

Újra San Luigiban, a szabadidősulitól a borozóig

Alig egy kicsivel lejjebb a Biasoletto utcai háztömbtől, mindig ugyanazon a járdán maradva – hallják Lisa nagymama (a feje a kapuban, a hajcsavarók a kezében, a csikk a szájában) tanácsát? Maradj a járdán! – ott magasodik a maga teljes végtelenségében a Lucchini szabadidősuli. Két kosárlabdapálya, egy tér az olyan játékoknak, mint a sálas fogó, fél futballpálya háló nélküli kapuval, négy futósáv a versenyekhez, mindezek természetesen lebetonozva. Hátról egy kert fákkal (mi csak kis mezőnek hívtuk), ahol a legmelegebb nyári délutánokon játszunk, amikor a felnőtteknek még levegőt venni sincs kedvük, a gyerekek pedig egy kis árnyékot keresnek, ahol kitombolhatják magukat. Bent, rögtön a félelmetes igazgatói iroda után nyílnak a folyosó mindkét oldalán a tanuló- és szabadidős szobák. Van a házi feladatos szoba, a zeneszoba, a volt asztalos szoba (most informatikai labor), a pingpong- és csocsóterem (ami könnyen átalakítható színházteremmé is). A teremből egy hosszabb csatornaszerű, nemrég felújított, de az én időmben a csatornapatkányok miatt rémisztű folyosó nyílik a tornaterembe.

Na és? – kérdezhetik most önök. Mi ebben az újdonság? Olyan ez az egész, mint a plébániák melletti, hittanórákra kialakított épületek. Igen, de talán nem vették észre, hogy hiányzik a hitoktatásra kialakított terem – a plébániák központja –, talán nem vették észre, hogy a gyerekek körül nincsenek papok. A szabadidősulikat teljes egészében alsó tagozaton tanító tanárok vezetik, olyanok, akiket a Tanulmányi Főfelügyelőség listájáról szabályszerűen választanak ki. A szabadidősuli önkormányzati intézmény, a tereziánus világi kultúra egyik zászlaja. A nagyon is katolikus Ausztria megértette a vallási befolyástól mentes oktatás (és szabadidős tevékenység) jelentőségét. Az intelligens szórakozás, a tanulószoba, a művészeti oktatás a közintézmények kiváltsága volt. Ezért születtek meg már a tizenkilencedik század végén a szabadidőiskolák. Kezdetben a Nemzeti Liga¹ irányította, majd 1919-től a fasiszták, az ONB (nemzeti balillák), végül a háború után a politika már nem szólt bele a tevékenységükbe.

A szabadidősuli arra is jó volt, hogy a trieszti gyerekek jó része megtanulja megismerni a várost. Kicsit úgy, mint a sienai városnegyedekben, a contradákban, itt is érvényes a kerületi lokálpatriotizmus, olyannyira, hogy amikor egy kisgyerek beiratkozik a Lucchinibe, a versenytárs szabadidősulik nevét fogja először

¹ A Nemzeti Liga alapszabályban rögzített célja volt az olasz nyelv tanulásának előmozdítása, illetve a Birodalom kevert lakosság által lakott területein az olasz intézmények fenntartása.

megtanulni. Év közben különféle sportversenyeket rendeznek a negyedek között, és a sok utazás közben meg lehet tanulni, hogy a De Amicis a San Vitóban van, a Pitteri a San Giacomóban, a Gentilli Servolában, a Cobolli Valmaurában, a Toti San Giustóban – a város első feltérképezése a mezek színén, a vendégek fogadásán (egyesek fagyaltot kínálnak a meccs után, mások nem), de leginkább, ismétlem, a neveken keresztül jön létre. Mint ahogyan Proust *Recherche*-ében Marcel mágikus világokat képzel minden egyes Guermites mögé, úgy, hogy kimondja a nevüket, mi is úgy ejtettük ki a versenytárs csapatok neveit, evokatív szuggesztíóval élveztük a kimondásukat, és ez egyszerre közvetítette számunkra az idegenség és az ismeretség képzetét. Azt, hogy a De Amicisbe járók gazdagok, a Cobolliba járók pedig szegények, elég korán felfogtuk a pályán. De legelőször is ott volt a hideg udvariasság, amit az előbbieket árasztottak, és a vicces western hangulat, amit az utóbbiak (akiket Cow-bolliknak nevezünk). Minden név a többi gyerek csapatának szellemét tükrözte számunkra, a sportzoknijukat, a beszédmódjukat – a De Amicisiek nem ismerték a dialektust –, a frizurájukat. A név már az első találkozás után tartalmazta a családjuk, és még inkább a gyerekzobáik, az utcáik és azon városrészek imázsát, amelyekben laktak. Természetesen ez a beszámoló olyan időkre vonatkozik, amikor a negyedek a társadalmi rétegződés szempontjából még elég homogének voltak, de azt hiszem, hogy a szabadidős gyakorlat mint az emberi földrajz megismerése mind ez ideig megőrizte a maga hatékonyságát.

A szabadidősulik rendkívül alkalmasak arra, hogy megértsük a triesztiek lelkét. A bármiféle egyházi befolyás nélküli, generációról generációra közvetítendő nevelés, egy tanulószoba (és iskola), ahol nem kell imádkozni, de lehet, annak, aki akar, elősegítette egy előítéletektől nem terhelt, szabad, alapvetően nyitott mentalitás kialakulását, amely mindig kész szeretni az életet, tilalmak és hamis szemérmesség nélkül. Ha egy triesztivel beszélnek, rögtön észreveszik ezt a dolgot, nem ismerek kivételt ebben a tekintetben. Mindezek után vegyék figyelembe, hogy az ő létezés módja nagy valószínűséggel a szabadidősuli betonudvarán térdhorzsolásokkal töltött délutánokból származik. Azokból a délutánokból, valamint azoktól a tanítóktól, akik a fülénél fogva vitték az orvosi szobába.

Eugenio tanár úr kicsi, szőrös, vörös hajú emberke volt, lehengerlő karizmával. Akkor is, amikor a drága tizenharmadik, tizenegyedik éveidet tapostad, és egy jó arasszal magasabb voltál nála, soha nem mertél ellentmondani, még kevésbé reagálni kungfus mozdulataira. Egy csetepatében, amikor szét akart választani minket, a kis Eugenio tanár úr a serkenő bajuszunk tövével fogva ragadott meg bennünket, és úgy tartott, mint két tonhalat – a karja a magasba nyúlt, miközben mi lábujjhegyen, kicsavart nyakkal álltunk –, amíg véget nem ért a dorgálás. Persze egy afféle seriff módjára tartott, rövidített igazságszolgáltatásról volt szó, de mi sokkal inkább elviseltük ezt, mint az igazgató íróasztala előtti szabályszerű eljárást. És felesleges mondani, hogy Eugenio tanár úr látszólagos kegyetlensége még értékesebbé tette szeretetteljes gesztusait, azokat az alkalmakat, amikor a fejünket a karja alá fogta, mintegy satuba szorítva, és barackot adott rá, vagy amikor méltóztatott részt venni egy kosárlabdameccsen, vagy elvitt a szemközti bárba és jégkrémet vett nekünk.

Aki beiratkozik, tizenöt éves koráig járhat a szabadidősuliba, majd ezután, mint egy fiatal oroszánt, felszólítják, hogy hagyja el a csordát. Az utolsó időszakban már nem elégít ki a jégkrém, és elkezdesz illetlen dolgokat csinálni. Nera például fingó-böfögőversenyeket rendezett. Valójában ő volt az egyetlen, aki egyszerre tudott böfögni és fingani, ezért fellépései valódi egyszemélyes showműsorok voltak. D'Agosto a nyálával jojózott. A meccs végén leült a kispadra, hosszú kortyokban benyakalta a szénsavas narancsitalt, amit a legyőzöttek közötti gyűjtésből vett, és könyökével a térdére támaszkodva várakozott. Amikor biztos volt abban, hogy mindannyian őt nézzük, a két metszőfoga közötti résen át narancssárga nyálat spriccelt, amit mindig visszazívott az utolsó pillanatban, mielőtt az a földre ért volna, majd újra kispriccelte a fogai közül, le és fel, egyre inkább kockáztatva, hogy az leér a földre, és persze egyre látványosabban. Nos, egy bizonyos idő elteltével a fiatal oroszánoknak távozniuk kell. Nagyon szomorú is ez a pillanat, ám alkalmas arra, hogy megtalálják a saját szavannájukat és megnövesszék a sörényüket.

A nevekkal kapcsolatban, soha nem tudtam, hogy hívták valójában Nerát, és valószínűleg azt sem tudom meg soha, hogy a D'Agosto becenév volt-e, vagy igazi vezetéknev – olyan dolgok ezek, amiket egy kicsi nem mer a nagytól megkérdezni, vagy talán csak egyszerűen eszébe sem jut, hogy megkérdezze. De azok a délutánok, amikor csak játszottunk, azok a délutánok, amikor nem akartunk mást, mint ott bent lenni, nem volt más gondolatunk, mint hogy labdázunk, hogy halljuk a labda pattogását, azok a délutánok, amelyek Nera és D'Agostino számára véget értek, számunkra, kicsik számára azonban megsokszorozódtak, ki tudja, még hány éven át, nos, azok a délutánok olyan létállapotok voltak, amelyekről meglehetősen erős, szinte fizikai és sértetlen emlékeim vannak, és amelyekre egyetlen szó illik: boldogság.

Miután a szüleim Valmaurában vettek lakást, két busszal tudtam eljutni a Lucchinibe, a barátaimhoz. Apám is nagyon kötődött a San Luigi negyedhez, és továbbra is Valerio borozójába járt, ami ötszáz méterrel volt lejjebb, mint a szabadidősuli. A borozó és a szabadidősuli ugyanannak a kultúrának volt két összetartozó eleme. A borozó nem az a vendéglő, ahol borsos áron adnak valami háziasnak hirdetett mirelit ételt. A borozó nem is kocsmá, azaz valami egyszerűbb hely, ahol be lehet kapni egy-két falatot. De legfőképpen a borozó nem az iszákosok óvóhelye – bort keveset isznak itt, gyakran inkább vízzel vagy szénsavas narancslével keverik gyönyörű nyolcszögletű poharakban. A borozó egy köztes hely a művelődési ház és a férfiak baráti köre között. Mindig ugyanazok a vendégek látogatják, mindenki ismer mindenkit, egytől egyig, együtt töltenek itt pár órát vacsora előtt. Van, aki dájajátékot játszik, van, aki kártyázik vagy tekézik, vagy egyszerűen csak beszélget. Ez kicsit meg is mutatja, hogy milyen kapcsolatban vannak a triesztiek a borral, és ezt fontos megemlíteni. Triesztben nem azért isznak, hogy rosszul legyenek, az emberek nem zárkoznak be, hogy halálra igyák magukat, a bor mindig csak kísérője a társas helyzeteknek. Nehezen találunk olyan fiatalembert, aki ivás címszó alatt egyedül elalszik az asztalnál, ahogyan módomban állt látni ezt Londonban, és amennyire tudom, Friuli tartomány délebbi részein sem ritka dolog. Itt Triesztben a tartományi sta-

tisztikák dacára az alkoholizmus nem társadalmi csapás. És az a dal is, ami úgy szól, hogy „*csak egy üveg bor mellett ünnepel ez a kurafi, mert trieszti kutya ő*”, nem adja vissza azt a kordában tartott, racionális eufóriát, ami ennek a városnak az ivóit jellemzi.

Amikor vége volt a szabadidősulinak, végigmentem azon az ötszáz méteren, ami elválasztott Valerio borozójától, és felvettem apámat. Gyakran meg kellett várnom, hogy vége legyen a meccsnek. Télen dámáztak, én pedig szépen elhelyezkedtem egy széken mellettük. Ha nyár volt, tekéztek, ezt jobban élveztem, a hosszú asztalok mellett ültem és hallgattam a csapattársak tanácsait, az egy szemmel végrehajtott célzásokat, az ígéretes dobásokat, a talajra rajzolt csíkokat és a vasgolyó hangját, ahogyan tovalökődik. Teljesen leizzadva érkeztem meg – még piszkos volt a kezem a kosárlabdázás után –, és Valerio egy nagy pohár szénsavas narancslével kínált. Az egyetlen nagyfiú voltam ott benn, de egyáltalán nem éreztem kényelmetlenül magam. Mindenki tudta, miért vagyok ott, azok is, akikkel az apám soha nem játszott.

Férfiak homogén és szolidáris közössége volt ez, vagy legalábbis számomra annak tűnt. Leginkább munkások – apám buszvezető volt –, akik néhány órán át szórakoztak egy olyan korban, amely még csodával határos módon mentes volt a másodállás mániájától. Néha előfordult, hogy Valerio sonkát sütött kenyérben – trieszti specialitás, amikor a disznó egész hátsóját kenyértésztával borítják és azzal együtt sütik meg –, ennek mindig az lett a vége, hogy anyám veszekedett apámmal, mert a vacsorát már nem tudtam megenni. Nem lehetett ellenállni annak a kézzel szeletelt, még forró sonkaszeletnek a csöpögő zsírral a kosárlabdapályán töltött délután után: apám ezt tudta, és bátran szembeszállt az otthoni szabályokkal. A motorkerékpárral való hazautazás Valmaurába, a téli nedves esték és a nyári halvány violaszín, ahogyan együtt lélegeztük be a várost, amelyen együtt mentünk keresztül, egyik kerületből a másikba, ezek talán a legcinkosabb pillanataink voltak.

Apám már nem él, de a borozó megvan. Abban a centrum felé kigyózó utcában találják, aminek a neve via Archi. Ne egy Kusturica-filmet képzeljenek el. Remélem, el tudtam magyarázni, hogy a hangulat lenyűgöző, de sokkal mértéktartóbb. Ha elég meleg van ahhoz, hogy kint legyen az ember, keressenek egy asztalt a lugas alatt, és rendeljenek egy fröccsöt. Egy negyedliteres poharat fognak hozni, félig borral és félig szódával töltve. Spritznek hívják, ami németül azt jelenti, spriccelni, mivel az ital az osztrák időkből származik, és a szomjat úgy oltja, hogy közben nem részegedik le az ember, és amelyik őrzi és felmutatja az autentikus módon hamisított – borgőzös kedvű és szellemes észjárású – trieszti identitást. Mint minden nyerő dolognak, amit máshová visznek, a spritznek is számos változata született – Udinében citrommal isszák, a venetóiak Camparival vagy Aperollal –, de önök, azt ajánlom, ne bízzanak az utánzatokban.

SZOKÁCS KINGA fordítása